

Syfilis haast overal bedwongen, maar niet in Afrika

Prof. Chris Kenyon beschrijft hoe de afname in het aantal syfilisgevallen wereldwijd varieert.

18-05-16

Dit is de omschrijving

Sinds de wereld over penicilline beschikt, is het aantal gevallen van syfilis sterk gedaald, maar dat is veel minder het geval in Afrika dan elders. In een onlangs verschenen studie beschrijft ITG-onderzoeker prof. Chris Kenyon hoe de afname in het aantal gevallen wereldwijd varieert. Daarnaast publiceerde de European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC) eerder deze week nieuwe cijfers over syfilis in Europa.

Penicilline smooit syfilis in de kiem, maar niet overal even snel. Op de Salomonseilanden en Papoea-Nieuw-Guinea na, zijn de 12 landen waar 5% of meer van de zwangere vrouwen nog altijd syfilis heeft, Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara. De trieste top-3 bestaat uit Liberia (11,8%), Malawi (10,1%) en Somalië (8,7%). Hoe komt dat? Samen met zijn collega's vroeg prof. Chris Kenyon van het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen zich af wat we kunnen leren uit de manier waarop syfilis door de jaren is geëvolueerd. Met zijn studie, die op 11 mei verscheen in het tijdschrift *PLoS Neglected Tropical Diseases*, reconstrueert de ITG-onderzoeker de geschiedenis van syfilis. Hij stelt vast dat de prevalentie van de seksueel overdraagbare aandoening wereldwijd is gedaald sinds penicilline na de Tweede Wereldoorlog beschikbaar werd, maar tegelijk dat er nog steeds veel meer gevallen zijn in Sub-Saharaans Afrika dan elders.

6% zwangere vrouwen met syfilis in Zuidelijk Afrika

Prof. Kenyon baseert zich op gegevens over syfilis na routinetests bij zwangere vrouwen sinds 1918. Die gegevens zijn representatiever voor seksueel overdraagbare aandoeningen binnen de groep van seksueel actieve volwassenen dan algemene opsporingscijfers, waarin hoogrisicogroepen vaak oververtegenwoordigd zijn. In de meeste onderzochte landen was het aantal zwangere vrouwen met syfilis al voor de komst van penicilline afgenomen tot minder dan 1%. In Zuidelijk en Oost-Afrika daarentegen bedroeg die prevalentie 50 jaar na de introductie van het antibioticum nog altijd ongeveer 6%.

Seksuele netwerken bevorderen soa's tot aids ze verbreekt

Specifiek voor de periode van 1990-1999 en het jaar 2008 stelde prof. Kenyon vast dat de syfilisprevalentie zeer sterk daalde in een aantal landen waar de ziekte ten tijde van het hoogtepunt van de aidsepidemie nog wel vaak voorkwam. Dat komt deels door de systematische aanpak van soa's en door veranderingen in seksueel gedrag, maar ook doordat veel seksuele netwerken onderbroken werden toen mensen massaal stierven aan aids. Toch bleef het aantal zwangere vrouwen met syfilis in de periode 1990-1999, maar ook in 2008, beduidend hoger in Sub-Saharaans Afrika.

Geen andere verbanden gevonden - de locatie primeert

De wetenschappers hebben ook onderzocht of er verbanden waren tussen de syfilisprevalentie en factoren als toegang tot efficiënte opsporing en behandeling, uitgaven voor gezondheidszorg of het bruto binnenlands product per inwoner. Die verbanden hebben ze niet gevonden. De enige duidelijke correlatie is die met de locatie: Sub-Saharaans Afrika.

Syfilis, HSV-2 en hiv

In eerder onderzoek toonden prof. Kenyon en collega's een sterke correlatie aan tussen de prevalentie van syfilis, het herpes simplex virus-2 en hiv. In

andere woorden, de syfilis- en herpescijfers van voor de hiv-epidemie voorspelden welke landen ernstige hiv-epidemieën zouden gaan doormaken.

“Om het gevaar van syfilis, herpes en hiv in Zuidelijk Afrika te bestrijden, is meer onderzoek nodig naar de gezamenlijke risicofactoren die het mogelijk maken dat de drie soa's zich makkelijker verspreiden. Herpes is een onbehandelbare aandoening, dus het ligt waarschijnlijk niet aan verschillen in behandeling. Het beschikbare bewijsmateriaal wijst eerder naar intensieve en onderling verbonden seksuele netwerken als plausibele verklaring,” zegt prof. Chris Kenyon.

Syfilis in Europa

[Nieuwe gegevens van de ECDC](#) tonen aan dat het aantal gevallen van syfilis in Europa stijgt, met name onder mannen die seks hebben met mannen (MSM), ook in België. Het surveillance-systeem in ons land bracht 1238 nieuwe gevallen aan het licht in 2014, vergeleken met 1030 gevallen in 2013 en 778 gevallen in 2012. Om die cijfers in perspectief te plaatsen: België rapporteert 1238 gevallen op een totale bevolking van ongeveer 11,2 miljoen mensen, terwijl sommige landen in Zuidelijk Afrika te maken hebben met meer dan vijf gevallen per 100 inwoners.

“Hier in België zien we minder angst voor hiv en meer risicogedrag op seksueel gebied, voornamelijk onder mannen die seks hebben met mannen. Misschien heeft ook betere screening een invloed op de syfilis-cijfers. De voornaamste boodschap blijft dat veilige seks heel belangrijk is,” aldus Kenyon.

Syfilis

Syfilis is een zeer besmettelijke soa, die veroorzaakt wordt door de bacterie *Treponema pallidum*. De ziekte kan goed worden behandeld met penicilline, maar zonder dat antibioticum treden er gevaarlijke complicaties op. Vaak begint syfilis met een pijnloze zweer, maar als die in de vagina, de aars of de keel zit, valt ze niet altijd op. In een latere fase belandt de bacterie in het bloed, waarna behalve huiduitslag ook symptomen als koorts, hoofdpijn, botpijn, ontsteking van de lymfeklieren en haaruitval kunnen optreden. Pas na jaren veroorzaakt syfilis aneurysma's, en worden het ruggenmerg of de hersenen aangetast. In België komt die fase zelden of nooit meer voor — gelukkig maar, want de opgelopen schade is onomkeerbaar.